

Peter Paul Rubens (1577–1640)
Nalezení malého Erichthonia
kolem roku 1616
olej na plátně
© LIECHTENSTEIN, sbírky
lichtenštejnských knížat, Vaduz–Vídeň

Hans von Aachen (1552–1615)
Diana a její nymfy odpočívající po lovu
kolem roku 1602
olej na plátně
© LIECHTENSTEIN, sbírky
lichtenštejnských knížat, Vaduz–Vídeň

Adrian de Vries (1556?–1626)
Křtovo utrpení
1607
bronz, přírodní hnědá patina
© LIECHTENSTEIN, sbírky
lichtenštejnských knížat, Vaduz–Vídeň

Umělecká sbírka: symbol rodu Lichtenštejnů

Aby zachránil rodovou sbírku, musel se kníže Franz Josef II. stát i pašerákem. Psala se čtyřicátá léta 20. století, světem se hnala válka a nacisté kontrolovali téměř všechny lichtenštejnský majetek. Mimo jejich vliv zůstalo jen neutrální knížectví. A právě tam, do Vaduzu, pašoval z Rakouska otec dnešního lichtenštejnského knížete Hanse Adama II. poklady sbírané po staletí. Rubense, Rembrandty, Cranachy. Uspěl, a i proto je dnes knížecí sbírka největší soukromou kolekcí umění na světě.

Z Vídně do Vaduzu je to po dnešních moderních silnicích asi 700 kilometrů. Ale uprostřed války? Kníže Franz Josef II. využíval k přepravě uměleckých děl švýcarských vlaků, falešných školních autobusů, ale i svého soukromého vozu: naložil obrazy na střechu a německým hlídkám tvrdil, že jde o portréty příbuzných (ty měl dovoleno převážet).

Autobus s uměleckými cennostmi býval bombardován, kníže nasazoval pro umění vlastní život i bezpečí. Ale nebylo zbylí.

Pier Jacopo Alari-Bonacolsi zvaný Antico
(1455–1528)
Busta Marka Aurelia
kolem roku 1500
pozlacený bronz
© LIECHTENSTEIN, sbírky lichtenštejnských knížat,
Vaduz–Vídeň

S nejasným výhledem na poválečné uspořádání Evropy se umělecká sbírka mohla stát hlavním symbolem continuity rodu, jenž je v rakouských zemích doložen téměř 900 let a v českých zemích téměř 800 let. Ostatně první artefakty, které jsou ve sbírce dodnes, pocházejí od Hartmana z Lichtenštejna, jenž žil v letech 1544–1585.

Rekordy, nebo celek?

„Knižecí sbírka,“ říká její ředitel Johann Kräftner, „by mohla svými skvělými exponáty sloužit jako vyčerpávající ilustrace dějin evropského umění od 14. století až do třetí čtvrtiny 19. století. A to téměř ve všech uměleckých oblastech: v malířství, sochařství, uměleckém řemesle i nábytkářství.“

Počátek cílevědomé sběratelské činnosti rodiny Lichtenštejnů, jejíž kolekce dnes čítá asi 40 000 artefaktů, je úzce spjat s prv-

ním trvalým nositelem knížecího titulu, knížetem Karlem I. z Lichtenštejna. „Ten byl coby hofmistr Pražského hradu odpovědný za všechny umělce, kteří působili na císařském dvoře Rudolfa II,“ říká Johann Kräftner, „a po smrti císaře v roce 1612 mohli mnohé z nich využít pro vlastní zakázky.“

K prvním velkým dílům, která Karel I. pořídil a ve sbírce zůstávají dodnes, patří monumentální bronzové sochy od sochaře Adriena de Vriese. Jednalo se o plastiku Kristova utrpení z roku 1607 (na obrázku) a pravděpodobně o patnáct let mladší sochu svatého Šebestiána.

Záliba v bronzových objektech je ve sbírkové činnosti knížecí rodiny patrná dodnes. Hans-Adam II. přispěl do sbírky důležitými plastikami a sochami z období renesance, baroka i klasicismu. „Jeho poslední a také pravděpodobně nejvýznamnější akvizicí za více než třicet let jeho sběratelské činnosti,“ říká Johann Kräftner, „je spektakulární busta římského císaře Marka Aurelia od Antica (na obrázku), která pochází z doby krátce před rokem 1500.“

Vzhledem ke komplexnosti umělecké sbírky je těžké říci, co přesně ji vystihuje. Médii se líbí rekordy, a tak často zmiňují Badmintonský kabinet, což je kus nábytku, který nechal v 18. století zhotovit florentskými mistry anglický vévoda Henry Somerset. Hans Adam II. za něj v roce 2004 zaplatil 19 milionů liber (tehdy 845 milionů korun). Mistrovské dílo zhotovené technikou pietra dura, tedy skládáním nařezaných barevných kamenů, a proložené ebenovým dřevem, je dodnes nejdražším kusem nábytku na světě.

Z hlediska významu je ovšem třeba zmínit i kolekci Rubensových obrazů. V roce 1712, když zemřel kníže Johann Adam Andreas I., čítala sbírka kolem padesáti pláten tohoto umělce. Některá z nich byla později prodána, anebo bylo jejich autorství připsáno jiným umělcům. „Dnes je ve sbírce 36 Rubensových obrazů,“ říká Johann Kräftner, „přičemž dvě jeho plátna do sbírky zakoupil i současný kníže.“

Nejen shromažďovat

„Rodině nejde o pouhé shromažďování uměleckých děl, ale také o to je vystavovat a umožnit veřejnosti těšit se z nich,“ říká Konstantin z Lichtenštejna, nejmladší syn Hanse Adama II. Tuto filozofii ovšem nenaplnuje až rodina současného vládnoucího knížete. Část sbírky byla nepřetržitě vystavována ve vídeňském paláci Lichtenštejnů v Rossau již od roku 1807, kdy se stala první veřejně přístupnou galerií Vídně.

Dnes je sbírka uložena na třech stálých místech, ve Vaduzu a ve dvou vídeňských palácích: v Zahradním paláci (Gartenpalais) v Rossau a v Městském paláci (Stadtpalais) v ulici Bankgasse vedle Hofburgu. Část sbírky je samozřejmě stále „na cestě“. V posledních letech se knížecí sbírka představila například na velkolepých výstavách v Japonsku a Singapuru, v Číně, v New Yorku i na dalších místech USA, ve Francii, v Německu a podobně.

Pro české milovníky umění je nejbližší příležitostí, kdy mohou vidět část knížecí sbírky, plánovaná výstava ve vídeňské Albertině, která se otevírá v únoru 2019. Anebo se mohou kdykoli během roku registrovat ke komentované prohlídce vídeňských paláců. Koná se dvakrát do měsíce. •

CO JSTE NEVĚDĚLI O LICHTENŠTEJNECH A LICHTENŠTEJNSKU

Seriál pro čtenáře Deníku

- 3. listopadu** 2019: 300 let Lichtenštejnského knížectví
- 10. listopadu** Současnost rodu: Život práce, bez jachet a bulvárů
- 24. listopadu** Lichtenštejnsko, poválečný ekonomický zázrak
- 1. prosince** Umělecká sbírka, klenot broušený stovky let
- 8. prosince** Dědictví Lichtenštejnů: Co rod zanechal českým zemím
- 15. prosince** Knížectví dnes: Moderní prosperita (nejen) pod hradem
- 22. prosince** Lichtenštejnský slovník: Abeceda českých omylů
- 29. prosince** Interview s vládnoucím knížetem Hansem Adamem II.